

Nr 159.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder för inrättande av en hovrätt för Övre Norrland; given Stockholms slott den 8 mars 1935.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. Schlyter.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och finansdepartementen anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter:

»Förut i dag har Kungl. Maj:t på min hemställdan beslutat genom proposition förelägga riksdagen förslag till de lagändringar, vilka äro erforderliga för inrättandet av en hovrätt, benämnd hovrätten för Övre Norrland, med ett domsområde omfattande Västerbottens och Norrbottens län. Jag torde nu få upptaga spörsmålen om den nya hovrättens förläggningsort och organisation samt om de kostnader som betingas av hovrättens inrättande.

Bihang till riksdagens protokoll 1935. 1 saml. Nr 159.

Hovrättens förläggningssort.

Såsom förläggningssort för en hovrätt omfattande förut angivna län har processlagberedningen i yttrande den 22 december 1934 funnit allenast någon av städerna Umeå och Luleå kunna ifrågakomma samt, om än med tvekan, stannat vid den uppfattningen att hovrätten borde förläggas till sistnämnda stad. En ledamot av beredningen har varit av skiljaktig mening samt ansett hovrätten böra förläggas till Umeå. Svea hovrätt har i utlåtande den 8 februari 1935 anfört, att Umeå förtjänade företrädet såsom förläggningssort för en hovrätt med angivna domsområde. Vad till stöd för de olika meningarna anförts framgår av de i protokollet över justitiedepartementens ärenden för den 15 februari 1935 återgivna yttrandena, till vilka jag tillåter mig hänvisa.

Över processlagberedningens yttrande såvitt angår frågan huruvida Umeå eller Luleå vore att föredraga såsom förläggningssort för den föreslagna hovrätten hava utlåtanden avgivits av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län ävensom styrelsen för Sveriges advokatsamfund.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har till en början framhållit, att vid besvarandet av nämnda fråga vore ett flertal faktorer att räkna med, av vilka den viktigaste väl torde vara måltätheten. Då måltätheten ostriktigt vore större i Västerbottens län än i Norrbottens, borde valet av förläggningssort utan tvekan hava utfallit till förmån för Umeå. I anledning av att processlagberedningen åberopat att ett starkt riksintresse påfordrade förläggandet av statsinstitutioner till Luleå, har länsstyrelsen erinrat att processlagberedningen i sin utredning endast antytt vilket speciellt riksintresse som här skolat tillgodoses. Länsstyrelsen hade den bestämda uppfattningen att ett aldrig så starkt riksintresse, som icke toge sikte på rättsskipningens ändamålsenligt ordnande, icke kunde komma i fråga att tillgodoses i detta sammanhang. Därjämte har länsstyrelsen framhållit att folkmängden i Västerbottens län visat en mera konstant tillväxt än i Norrbottens län. Av en av länsstyrelsen åberopad tablå framgår att invånarantalet för åren 1915 och 1934 utgjort för Västerbottens län 170,299 respektive 210,381 och för Norrbottens län 174,227 respektive 204,351. Länsstyrelsen har förklarat sig på grund därav anse hovrättens förläggning till Umeå vara ur rättsskipningens synpunkt det enda försvarbara. Länsstyrelsen har därefter anfört bland annat:

Såsom en andra faktor vid förläggningssortens bestämmande hade processlagberedningen uppställt domstolens lättillgänglighet. Det kunde enligt länsstyrelsens mening icke bliva tal om annat än att Umeå såsom förläggningssort härutinnan erbjöde de största fördelarna. Av turlistorna för nu befintliga omnibuslinjer framginge att, fränsett järnvägsförbindelserna, kommunikationerna på Umeå vore synnerligen välordnade. Planerad ytterligare utbyggnad av vägnätet komme också att inom en snar framtid medföra ännu mer ändamålsenliga förbindelser inom länet. Förbindelserna från Luleå och södra delen av Norrbottens län till Umeå vore också bättre än förbindelserna från Skellefteå till Luleå. Processlagberedningens uppgift att förbindelsen i senare riktningen ej vore avsevärt sämre kunde förklaras endast av beredningens

obekantskap med förhållandena på berörda område. Utginge man från den förutsättningen att hovrättsting måste hållas ute i orterna, vilket icke torde kunna förekomma annorstädes än å tingsställena, skulle förläggning till Umeå verka tids- och kostnadsbesparande och förorsaka de resande betydligt mindre strapatser.

Ur rekryteringssynpunkt har länsstyrelsen funnit Umeå erbjuda ojämförligt större fördelar än Luleå, därvid länsstyrelsen efter redogörelse för levnadskostnaderna i de båda städerna framhållit, att dessa kostnader genomgående vore lägre i Umeå än i Luleå. Länsstyrelsen har vidare anfört:

Därtill komme det sydligare läget, som ur rekryteringssynpunkt erfarenhetsmässigt visat sig vara av avgörande betydelse. Vid bestämmande av förläggningssorter i övre Norrland för statliga institutioner hade statsmakterna på senare tid stannat vid Umeå såsom den centralaste. Sålunda hade hit förlagts de norrländska kraftverkens kontor och Norrbygdens vattendomstol. Med sistnämnda institution torde ett personalutbyte bliva möjligt för den blivande hovrätten, och gemensam personal torde också kunna komma i fråga i amnuensgraden. I Umeå hade två domsagor sina kanslier förlagda och i staden praktiserade ett avsevärt antal rättsbildade advokater. Allt detta måste ur rekryteringssynpunkt vara synnerligen värdefullt.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har uttalat, att det vid förläggningsfrågans bedömande måste vara av primär betydelse att få uttrönt, huru stora delar av de båda länen som hade närmare förbindelse med Umeå eller med Luleå samt för huru många rättssökande det ställde sig lättare att nå den ena eller den andra staden. Länsstyrelsen har härutinnan anfört bland annat:

Till Luleåräjongen fölle från Västerbottens län Byske socken samt delar av Jörns och Skellefteå socknar med enligt 1934 års mantalslängder 16,435 invånare och till Umeåräjongen från Norrbottens län del av Arvidsjaurs socken med 1 595 invånare enligt samma års mantalslängd; 'erövringen' till Luleå skulle således utgöra 16,435 minus 1,595 eller 14,840 personer. Då folkmängdssiffrorna per den 1 januari 1934 utgjorde för Västerbottens län 210,381 och för Norrbottens län 204,351, skulle alltså Luleåräjongen innesluta 219,191 personer och Umeåräjongen 195,541 personer. Av hovrättsområdets befolkning skulle med andra ord Luleå ligga närmare till för inemot 25,000 fler människor än Umeå skulle göra.

Länsstyrelsen har vidare återopat en utredning rörande väglängden för hovrättsområdets invånare vid besök i Luleå respektive Umeå samt i denna del anfört:

Utgångspunkten för dessa resor vore för rådhusrättsstädernas del given, likaså för de två städerna under landsrätt, vilka ju hade tingsstället inom staden, och för tingslagens inbyggare hade resan beräknats anträdd från tingsstället. Utredningen visade, att en resa till Umeå för invånarna i den nya hovrättens domkrets konsumerade 105,221,665 personkilometer, under det att motsvarande tal för en resa till Luleå utgjorde 87,293,598. Om man antog att en på tusen av invånarna en gång om året skulle hava ärende till hovrätten, komme detta att innebära 20,000 onödiga personkilometer per år, ifall hovrätten förlades till Umeå. Denna skillnad Umeå till last markerades enligt länsstyrelsens mening än ytterligare genom de ökade olägenheter i tidsutdräkt och kostnader som föranleddes av den glesare och mera utsträckta bebyggelsen

inom Norrbottensdelen av hovrättsområdet. Och samtliga de molester denna skillnad betecknade tilltoge i den mån befolkningen växte. — I detta sammanhang kunde länsstyrelsen icke underlåta att något beröra ett par uttalanden av reservanten i processlagberedningen i förlägningsfrågan. Denne förklarade Luleå vara mera centralt beläget inom jurisdiktionsområdet än Umeå men ville icke tillerkänna denna omständighet avgörande betydelse, ty i dessa trakter ginge befolkningens förbindelser i huvudsak söderut och det torde vara mindre olägligt att befolkningen i Norrbottens län i viss utsträckning nödgades resa till Umeå än att befolkningen i Västerbottens län skulle begiva sig till Luleå. Uttalandet om riktningen av befolkningens förbindelser vore alltför stelt generellt och i huvudsak oriktigt: förbindelserna hade sedan gammalt en avgjord benägenhet att följa älvdalarna, en tradition som de utvecklade kommunikationerna mycket litet ändrat på. Därjämte ville länsstyrelsen framhålla, att hovrättsresorna icke vore nöjesresor utan betingade av det bestämda rättsärendet. Reservanten förklarade vidare att Umeå ur rekryteringssynpunkt ägde avgjort företräde. Länsstyrelsen kunde icke medgiva detta kategoriska och obestyrkta påstående och hade för sin del icke förmärkt några svårigheter att erhålla kvalificerad arbetskraft. Luleå hade en sund och vacker belägenhet, omgivet av vatten och med en vidsträckt, idyllisk skärgård strax utanför staden. Vinterklimatet vore friskt och hälsosamt. Sommartid erbjöde sig direkta snabbförbindelser en gång i veckan med bekväma expressångare till Stockholm — med angörande endast av Sundsvall — och vidare till Malmö och Köpenhamn. Tågresorna mot det sydligare Sverige toge praktiskt taget icke mera nyttig tid i anspråk om de anträdde från Luleå än från Umeå. Innan beslut om en hovrätts inrättande skulle sättas i verket torde för övrigt med största sannolikhet frågan om flygförbindelse med dessa norrländska orter vara ordnad och diskussion om förevarande reseavstånd bragt ur världen. Vore därmed hur som helst, så ville länsstyrelsen beträffande rekryteringsspörsmålet hänvisa till hurusom processlagberedningen själv med kraft framhölle att, därest ett statsintresse ansåges påkalla förläggandet av ett ämbetsverk eller annan offentlig institution till någon viss del av landet, rekryteringsfrågan icke kunde få utgöra ett hinder för detta syftes förverkligande och att det ankomme på statsmakterna att vidtaga sådana anstalter som betryggade den önskvärda rekryteringen.

För hovrättens förläggande till Luleå talade enligt länsstyrelsens mening vidare med styrka nationella skäl. Länsstyrelsen anförde härom:

Den långa landgränsen mot Finland låge här nära och därinnanför ett område vars befolkning om c:a 30,000 människor hade finska som modersmål. Länsstyrelsen behövde icke här uppräknade de olika sätt, varpå statsmakterna droge särskild omsorg om denna del av svenskt land och folk, vilken aldrig upphörde att utifrån göras till föremål för intresse. Förläggandet närmare denna landsända av en statsinstitution med en hovrätts auktoritet kunde därför sägas vara ett rikets intresse. I detta sammanhang kunde antecknas, att anskaffande av kvalificerat biträde med tolkning av finska språket, som hovrätten komme att behöva, lättare låte sig arrangera i Luleå.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund, som inhämtat yttranden från i Östersund, Härnösand, Sundsvall, Örnsköldsvik, Umeå, Skellefteå, Piteå och Luleå verksamma ledamöter, har framhållit, bland annat, att som ombud i mål anhängiga vid domstolar inom Västerbottens län anlidades i stor utsträckning i Östersund, Sundsvall och Örnsköldsvik verksamma advokater. Styrelsen har vidare anført:

Uppmärksamhet borde i detta sammanhang ägnas frågan, vilken effektiv arbetstid som ginge förlorad för parter, ombud och vittnen vid de erforderliga resorna. Den undersökning styrelsen i detta avseende verkställt hade givit vid handen, att de kortare restiderna till Luleå för befolkningen i Norrbottens län i regel icke medförde någon vinst av arbetstid. Endast för befolkningen i vissa delar av Gällivare, Luleå och Piteå domsagor kunde den kortare restiden till Luleå hava till följd av en vinst av effektiv arbetstid. I övriga fall vore förlusten av arbetstid — trots de olika restiderna — nästan undantagslöst densamma.

Styrelsen har därefter på dessa och i övrigt anförda skäl förordat att hovrättens förläggningssort bleve Umeå.

Ämbetslokaler för en hovrätt i Umeå eller Luleå.

Sedan frågan om inrättande av en norrländsk hovrätt åter blivit aktuell, hava från Umeå och Luleå inkommit erbjudanden att ställa erforderliga ämbetslokaler till förfogande.

För en hovrätt till *Umeå* har redan tidigare lämpliga lokaler ansetts kunna beredas i förutvarande folkskoleseminariets byggnad i kvarteret Läraren. Denna fastighet, å vilken Kungl. Maj:t och kronan under år 1893 erhållit lagfart på grund av ett å stadsfullmäktiges vägnar utfärdat gåvobrev, är för närvarande uthyrd till hembygdsmuseum och en föreläsningsförening.

Enligt stadsfullmäktiges protokoll den 25 januari 1935 hava stadsfullmäktige beslutat att, därest hovrätten förlägges till Umeå och förutvarande seminariebyggnaden i kvarteret Läraren,

dels medgiva, att den för ett folkskollärarynnesseminarium till statsverket upplåttna tomten må användas för ifrågakavande nya ändamål,

dels förbinda sig

1. *att* verkställa och bekosta iordningställandet av seminariebyggnaden i överensstämmelse eller i huvudsaklig överensstämmelse med av drätseldirektör N. Hj. Nilsson i januari 1935 uppgjorda ritningar samt att bekosta lokalernas förseende med möbler, armatur och mattor till en kostnad av 16,500 kronor, med förpliktelse för staden att under förutsättning att 1935 års riksdag fattar beslut om inrättande av hovrätten hava lokalerna färdigställda den 1 juli 1936;

2. *att*, om så påfordras, ombesörja och bekosta uppgörandet av nytt förslag till byggnadens omändring; samt

3. *att* garantera, att ett tillräckligt antal fullt moderna bostadslägenheter den 1 oktober 1936 finnas tillgängliga för hovrättens personal mot gängse hyra.

Byggnadsstyrelsen, som anbefallts avgiva utlåtande i byggnadstekniskt hänseende över stadens erbjudande, har i anledning härav låtit besiktiga ifrågakavande byggnad för utrönande vilka åtgärder som vore erforderliga för byggnadens försättande i sådant skick att densamma komme att motsvara de krav som i allmänhet ställdes på lokaler av här ifrågakomna slag. I avgivet yttrande har byggnadsstyrelsen redogjort för resultatet av den sålunda å platsen verkställda undersökningen samt därefter i huvudsak anført:

Byggnadsstyrelsen hade för sin del icke något att erinra beträffande det framlagda förslaget till byggnadens iståndsättande med däri av en dess tjänsteman gjorda tillägg. De sammanlagda kostnaderna för förslaget genomförande hade av denne beräknats till 185,000 kronor. Beträffande detta belopp hade byggnadsstyrelsen icke något att erinra, men finge styrelsen framhålla, att i detsamma icke inginge någon kostnad för förstärkning av undergrunden, en åtgärd som med hänsyn till den erfarenhet styrelsen ägde beträffande grundförhållandena i Umeå sannolikt torde bliva erforderlig. Kostnaderna härför kunde emellertid icke bedömas utan en ingående grundundersökning.

Stadsfullmäktige hava därefter den 15 februari 1935 beslutat komplettera sitt åtagande av den 25 januari i så måtto, att stadsfullmäktige förbundit sig att ikläda sig en högsta kostnad av 175,000 kronor för iordningställandet av hovrättens lokaler och deras förseende med inventarier.

Det må här anmärkas att processlagberedningen vid besök å platsen sistlidet år funnit synnerligen lämpliga lokaler kunna beredas uti ifrågavarande byggnad.

En i *Luleå* stationerad hovrätt har ansetts kunna inrymmas i stadens hamnförvaltningsbyggnad.

Enligt beslut den 12 juli 1934 hava stadsfullmäktige förklarat sig villiga att, därest hovrätten inom fem år bleve förlagd till *Luleå*, hyresfritt uti förut omförmälda byggnad tillhandahålla för hovrätten behövliga lokaler. Stadsfullmäktige hava därefter den 31 januari 1935 förtydligat sitt föregående beslut så tillvida att staden påtagit sig att kostnadsfritt iordningställa lokalerna för hovrättens behov.

Processlagberedningen, som jämväl besökt ifrågavarande plats, har förklarat att de erbjudna lokalerna torde vara lämpliga för ändamålet.

Hovrättens organisation och kostnaderna i anledning av hovrättens inrättande.

Processlagberedningen har ansett att hovrätten bör organiseras såsom en självständig domstol under chefskap av en president samt i övrigt bestå av fem ordinarie ledamöter. Sekreterare-, advokatfiskals-, aktuarie- och arkivariegöromålen hava av beredningen icke ansetts mera betungande, än att de kunde utföras av en befattningshavare, eventuellt med biträde av amanuenser.

Under utredningsarbetet har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria angående kostnaderna för en hovrätt om en division med förläggning i *Umeå*. I promemorian har anförts:

Vad först anginge de med hovrättens inrättande förenade *engångskostnaderna* torde, därest stadsfullmäktiges i *Umeå* erbjudanden den 25 januari och den 15 februari 1935 funnes böra antagas, några utgifter för iordningställandet av ämbetslokaler för hovrätten samt för lokalernas möblering icke behöva uppkomma för statsverket. Inom den av stadsfullmäktige angivna kostnadsramen av 175,000 kronor syntes den byggnad, varom här vore fråga, kunna sättas i ändamålsenligt och värdigt skick samt förse med erforderliga möbler,

armatur och mattor. Anmärkas borde att underhållet av byggnaden redan för närvarande åvilade statsverket såsom fastighetens ägare, men i händelse hovrätten förlades till denna byggnad komme statsverket att gå miste om den hyresavkastning å 2,500 kronor som byggnaden nu lämnade.

De engångskostnader staten skulle hava att bära för den nya hovrätten komme sålunda att inskränka sig till kostnaden för anskaffande av dels ett bibliotek, dels och vissa inventarier såsom skrivmaskiner, kassaskåp och brandmaterial. Därjämte torde flyttningskostnad böra beräknas för vissa arkivalier samt för hovrättens hela personal. För anskaffande av ett bibliotek torde erfordras 10,000 kronor eller det belopp Svea hovrätt i yttrande den 30 december 1932 beräknat för enahanda ändamål. Kostnaden för inköp av inventarier torde icke behöva överstiga 4,000 kronor. Vad slutligen anginge flyttningskostnaderna vore dessa svåra att på förhand angiva, men en överslagsberäkning hade givit vid handen, att berörda kostnader torde komma att uppgå till omkring 15,000 kronor.

För bedömandet av *de årliga kostnaderna* torde grunddragen av den nya organisationen först böra angivas.

Hovrätten för Övre Norrland borde naturligen komma till stånd genom utbrytning av viss del av Svea hovrätt. Sistnämnda hovrätt förfogade för den dömande verksamheten över — förutom presidenten — fyrtio ordinarie ledamöter (hovrättsråd) och sex extra ledamöter (assessorer). Hovrätten vore organiserad på nio divisioner därav åtta bestode av fem och den nionde av sex ledamöter. Till den nya hovrätten torde i första hand böra överflyttas ett så stort antal hovrättsråd som svarade mot personalbehovet å en ordinär division eller sålunda fem. Då de sex extra ledamöterna motsvarade ett konstant behov av dömande personal, vore det även tänkbart att åtminstone fem av dessa tjänster förvandlades till lika många hovrättsrådsämbeten och överflyttades till den nya hovrätten. Tillsvidare torde emellertid böra räknas med förstnämnda alternativ. Från Svea hovrätt syntes vidare böra överflyttas två extra fiskaltjänster, vilka emellertid — för att av rekryteringshänsyn antalet ordinarie tjänster skulle bli så stort som möjligt i den nya hovrätten — torde göras till ordinarie fiskaltjänster. I detta sammanhang anmärktes att antalet ordinarie fiskaltjänster i Svea hovrätt vore proportionsvis mindre än i de övriga hovrätterna. Till den nya hovrätten borde slutligen överföras ett kanslibitråde och en fiskalsaspirant.

Av de nya tjänster som borde inrättas märktes först och främst ett presidentämbete. På sätt processlagberedningen anfört torde nämligen hovrätten böra stå under chefskap av en president. Vidare erfordrades en befattningshavare för fullgörande av de göromål som i de nuvarande hovrätterna fullgjordes av sekreterare, advokatfiskal, aktuarie och arkivarie. För notariegöromålen borde däremot det förut omförmälda kanslibiträdet tagas i anspråk. Slutligen borde vid den nya hovrätten inrättas en expeditionsvaktstjänst. Arbetsförhållandena i Svea hovrätt syntes icke medgiva en överflyttning av någon dylik tjänst därifrån. Anmärkas borde att expeditionsvakten i den nya hovrätten vore avsedd att tagas i anspråk jämväl för utförande av skrivgöromål.

Till ordföranden och vice ordföranden i hovrätten för Övre Norrland borde självfallet utgå särskilda arvoden i likhet med vad fallet vore i övriga hovrätter. Med beaktande av vad härutinnan anförts beträffande angelägenheten att för dessa tjänster förvärva mera erfarna ledamöter från någon av de äldre hovrätterna torde i hovrätten för Övre Norrland ordförandearvodet bestämmas till 2,000 kronor och viceordförandearvodet till 1,000 kronor. Detta innebure en höjning av vartdera arvodet med 500 kronor i förhållande till vad eljest i regel utginge i angivna hänseende.

På grund av den begränsade personaltillgången inom hovrätten torde det

icke vara möjligt att under t. ex. semestertiden uppehålla hovrättens dömande verksamhet utan anlitande av extra arbetskraft. Det syntes därvid ligga närmast till hands, att hovrätten skulle äga möjlighet att vid uppkommande behov erhålla tillfällig förstärkning i form av extra ledamöter från Svea hovrätt. Kostnaden för dessa ledamöter torde icke behöva överstiga 5,000 kronor. För avlönande av extra personal, föranledd av tillfällig anhopning av arbete, torde därjämte böra beräknas ett belopp av 1,000 kronor samt för renskrivning 500 kronor. Upptagandet av sistnämnda belopp syntes föranleda en motsvarande minskning i vederbörligt anslag i Svea hovrätts stat.

För den ordinarie personalen, tillhopa tolv personer, borde vidare motsvarande antal kallortstillägg om 60 kronor beräknas.

Såsom omkostnader borde upptagas resekostnad med 1,000 kronor samt expenser med 8,500 kronor, därav 2,500 kronor avsåge kostnaden för bränsle, lyse och vatten. Uppförandet av förstnämnda två belopp syntes kunna föranleda en minskning i Svea hovrätts motsvarande anslagsposter med respektive 500 och 3,000 kronor.

Över promemorian har Svea hovrätt avgivit infordrat yttrande samt däri beträffande *engångskostnaderna* för den nya hovrättens inrättande anført, att Svea hovrätt i det hela saknade erforderligt material för deras beräknande. Beträffande kostnaden för anskaffande av bibliotek har Svea hovrätt erinrat om sitt i utlåtandet den 30 december 1932 gjorda uttalande, att denna kostnad, inberäknat utgifterna för bindning av kommittébetänkanden m. m., icke gärna kunde understiga 10,000 kronor men att man i verkligheten borde räkna med avsevärt högre kostnad. Hovrätten hade därvid tillagt, att det vore tydligt att en norrländsk hovrätt måste vara ganska väl utrustad med litteratur och uppslagsböcker, då ju i hovrättsstaden icke såsom i Stockholm, finnes tillgång till juridisk litteratur i andra bibliotek på platsen. Svea hovrätt har i detta sammanhang framhållit, att om arkivalier avseende de båda nordligaste länen skulle överföras till Umeå, borde viss särskild kostnad beräknas med hänsyn därtill att dessa arkivalier delvis vore sammanbundna med handlingar rörande andra län.

I fråga om de *årliga kostnaderna* har Svea hovrätt framhållit, att de bleve i första hand beroende av den nya hovrättens organisation. Svea hovrätt har härutinnan hänvisat till sitt i yttrandet den 8 februari 1935 gjorda uttalande att, om hovrätter av nu ifrågavarande typ komme att inrättas, en sådan hovrätt borde under nu gällande rättegångsordning bestå av president och fem ordinarie ledamöter. Därtill hade Svea hovrätt fogat, att detta särskilt för den nordligaste hovrätten väl innebure en i jämförelse med arbetsbördan proportionsvis manstarkare organisation än de sydligare hovrätternas men att om en av allenast en division bestående hovrätt ej skulle bliva i alltför hög grad beroende av hjälp från annat håll, måste den äga någon reserv för att kunna möta tillfälliga påfrestningar.

Svea hovrätt har därefter vidare anført bland annat:

Under femårsperioden 1930—1934 avdömdes i Svea hovrätt i genomsnitt årligen ungefär så stort antal mål från de båda nordligaste länen som motsvarade genomsnittssiffran för en division. År 1934 avdömdes 166 vädjade mål, 76 civila besvärsmål och 164 kriminella besvärsmål från nämnda län. Genomsnittssiffrorna för en division utgjorde enligt preminära beräkningar 176,

90 och 202. Verkställda undersökningar utvisade, att norrlandsmålen i medeltal vore mindre omfångsrika än övriga mål. Målen från Norrbottens och Västerbottens län toge sålunda knappast i anspråk en normal divisions hela arbetskraft. Att under sådana förhållanden anförtro dessa måls behandling åt en hovrätt, som bestode av en förstärkt division, kunde synas oekonomiskt. Svea hovrätt ansåge emellertid, att avgörande vikt ej borde fästas vid kostnads-synpunkten. Det låge i sakens natur, att totalkostnaderna stige med hovrätternas antal och att organisationens anpassande efter arbetsbördan erbjöde större svårigheter ju mindre hovrätterna vore.

Mot förslaget att de göromål, som i de nuvarande hovrätterna fullgöras av sekreterare, advokatfiskal, aktuarie och arkivarie, skola i den nya hovrätten ankomma på en enda befattningshavare har Svea hovrätt icke haft något att erinra i princip men tillagt:

Om alla dessa till sin natur vitt skilda uppgifter skulle utföras av en enda befattningshavare, kunde understundom stockningar uppstå. Det syntes därför önskvärt, att ett biträde med erforderliga kvalifikationer funnes tillgängligt. Detta önskemål syntes lämpligen kunna förverkligas därigenom att med tillgodonjutande av aspirantarvode förknippades skyldighet att gå nämnda befattningshavare tillhanda. Det torde böra åligga nämnda befattningshavare eller hans medhjälpare att lämna kanslibiträdet råd och anvisningar vid fullgörande av sådana göromål, som för närvarande ankomme på notarierna.

Med hänsyn till de särskilda svårigheter, som enligt Svea hovrätts uppfattning torde möta att vid den nya hovrätten knyta unga jurister har det, särskilt om med ett aspirantarvode skulle förknippas nyss angivna skyldigheter, syntes Svea hovrätt önskvärt att ytterligare ett sådant arvode upptoges.

Beträffande de föreslagna ordförande- och vice ordförandearvodena har Svea hovrätt anfört:

Det vore otvivelaktigt av allra största vikt, att den större erfarenhet, som längre tids ledamotstjänstgöring medförde, bleve tillräckligt starkt representerad i den nya hovrätten, och om ej särskilda åtgärder i detta syfte vidtoges, kunde befaras, att hovrätten i alltför stor utsträckning komme att rekryteras ur de yngre juristernas led. En arvodeshöjning, som stannade vid ett så blygsamt belopp som 500 kronor, vore emellertid sannolikt icke tillräcklig för det därmed avsedda syftet. Svea hovrätt hemställde därför, att de båda arvodena eller åtminstone ordförandearvodet förhöjdes med ytterligare 500 kronor. Skulle betänkligheter möta emot att för all framtid räkna med en så betydande förhöjning, syntes det kunna ifrågasättas att betrakta den av Svea hovrätt föreslagna ökningen såsom en personlig förmån för dem, som vid den nya hovrättens tillkomst utsåges till nu ifrågavarande befattningar. Uppenbarligen vore det av stor vikt, att särskilt under de första åren av den nya hovrättens tillvaro, då ett flertal frågor rörande organisation och arbetssätt uppkomme och krävde sin lösning, i de äldre hovrätterna förvärvat erfarenhet vore tillräckligt starkt representerad.

Svea hovrätt har därefter vidare anfört:

Om den nya hovrättens domvärjo skulle omfatta allenast Norrbottens och Västerbottens län, motsvarade den lättnad som uppstode i Svea hovrätts arbetsbörda knappast en divisions arbetsprodukt. Då Svea hovrätt skulle gå förlustig en av sina nio divisioner, komme sålunda arbetsbördan, vilken ej minst under senare år tidvis varit mycket betungande, ingalunda att minskas. Såsom Svea hovrätt i sina tidigare utlåtanden erinrat, medförde en minskning

av divisionernas antal också en minskning av möjligheten att vid starkare tillströmning av mål utjämna arbetsbördan och därigenom förebygga uppkomsten av arbetsbalans. Det anförda gäve visserligen icke Svea hovrätt anledning att i detta sammanhang ifrågasätta någon ökning av arbetskrafterna. Men väl ansåge sig hovrätten böra upprepa tidigare erinringar därom att efter inrättande av en norrländsk hovrätt Svea hovrätts återstående divisioner vore oundgängligen behövliga för rättsskipningens behöriga gång. Då antalet ordinarie ledamöter i Svea hovrätt för närvarande vore fyrtio, motsvarande åtta divisioner, borde följaktligen nämnda antal ej i detta sammanhang undergå minskning. I den remitterade promemorian uttalades, att den nya hovrättens fem hovrättsrådsämbeten kunde besättas antingen därigenom att motsvarande antal hovrättsråd överflyttades från Svea hovrätt eller ock på det sätt att fem extra ledamotstjänster i denna hovrätt indroges och hovrättsrådsämbetena i den nya hovrätten nyrekryterades. Av det redan sagda framginge, att Svea hovrätt obetingat förordade den senare utvägen. Då betydelsen av att domargärningen handhades av ordinarie befattningshavare vunnit allmänt erkännande och det torde stå utom tvivel att fyrtio hovrättsrådsämbeten vore och även efter rättegångsreformens genomförande bleve erforderliga för upprätthållande av rättsskipningen i andra instans inom Svea hovrätts återstående jurisdiktionsområde, syntes en sådan lösning vara den riktiga. Valdes denna väg, ökades väl den beräknade kostnaden med ett belopp av omkring 10,000 kronor, men denna merkostnad kunde icke sägas vara föranledd av den nya hovrättens inrättande, då nämligen de fem extra ledamotstjänsternas förvandlande till hovrättsrådsämbeten framstode såsom en välgrundad åtgärd, även om Svea hovrätt förbleve odelad.

Svea hovrätt har slutligen på anförda skäl förklarat den i anledning av den nya hovrättens inrättande uppkomna besparingen å förstnämnda hovrätts expensanslag icke kunna beräknas till högre belopp än 1,000 kronor.

**Departements-
chefen.**

Vid tidigare behandling av frågan om inrättande av en hovrätt i Norrland har inom riksdagen anförts (sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 5 sid. 16 vid 1923 års riksdag) att det icke vore lämpligt, att riksdagen definitivt uttalade sig rörande spörsmålet om orten för hovrättens förläggning, utan att avgörandet härutinnan borde tillkomma Kungl. Maj:t. Med hänsyn därtill att kostnaderna för den nya hovrätten kunna ställa sig olika allt efter som den ena eller den andra orten väljes, torde det emellertid i nu föreliggande fall vara nödvändigt att underställa riksdagen jämväl förläggningsfrågan.

Lika med processlagberedningen finner jag allenast någon av städerna Umeå eller Luleå kunna ifrågakomma som förläggningssort. Vid ett ställningstagande till frågan vilken av dessa städer som må anses äga företrädet i angivna hänseende synes i första hand hänsyn böra tagas till önskvärdheten av att hovrätten förläggas till en ort, där den efter införande av ett muntligt överrättsförfarande kan beräknas bliva lättast tillgänglig för det övervägande antalet av den rättssökande allmänheten. Avgörande torde härvid icke vara vilken stad som geografiskt är att betrakta som hovrättsområdets centralpunkt. Hovrätten synes i stället böra vara lättillgänglig i första hand för de rättssökande inom den del av hovrättsområdet där det industriella och kommersiella livet pulserar starkast och som har den största måltätheten, d. v. s. största an-

talet vid underrätterna avgjorda mål. Enligt uppgifter lämnade i processlagberedningens yttrande den 22 december 1934 går Västerbottens län i sistnämnda avseende tydligt före Norrbottens län. Antalet till Svea hovrätt under de sista tio åren fullföljda mål från underrätterna i Västerbottens län har jämväl varit större än motsvarande antal sådana mål från underrätterna i Norrbottens län. I detta hänseende tillåter jag mig hänvisa till den vid lagrådsremissen i ämnet fogade bilagan B.

Jag delar vidare deras mening som anse att Umeå ur rekryteringssynpunkt med hänsyn till sitt sydligare läge äger företräde framför Luleå. En omständighet som i viss mån kan sägas motväga den isolering vilken anförts såsom en olägenhet förbunden med en så liten hovrätt som den nu föreslagna kan i detta sammanhang förtjäna anmärkas: Umeå är redan säte — utom för rådhusrätt, som även Luleå har — för två häradsrätter och en vattendomstol.

Den förebragta utredningen synes alltså giva vid handen, att starka skäl tala för hovrättens förläggande till Umeå. Möjligheten att inreda för hovrättens verksamhet lämpliga lokaler torde även vara störst i Umeå. De i ärendet gjorda kostnadsberäkningarna hava också verkställts med utgångspunkt från att hovrätten kommer att förläggas till sistnämnda stad.

I fråga om såväl engångskostnaderna för hovrättens inrättande som de årliga kostnaderna för upprätthållandet av en hovrätt i Umeå kan jag i huvudsak hänvisa till den förut återgivna, inom departementet upprättade promemorian. Med anledning av Svea hovrätts erinringar mot vissa uttalanden i promemorian vill jag anföra följande. Lika med Svea hovrätt anser jag antalet fiskalsaspiranter i den nya hovrätten icke böra sättas lägre än till två. Där emot torde skillnaden mellan ordförande- och viceordförandearvodena i sistnämnda hovrätt, å ena, samt i övriga hovrätter, å andra sidan, icke böra vara större än som ifrågasatts i promemorian eller 500 kronor beträffande vardera befattningen. Vad Svea hovrätt anfört beträffande önskvärdheten att fem av de extra ledamotstjänsterna ombildas till ordinarie befattningar finner jag värt beaktande, men är detta ett spörsmål som icke tarvar något ställningstagande i detta sammanhang. I övrigt ansluter jag mig till kostnadsberäkningarna i departementspromemorian.

Med fastställande av de närmare detaljerna i fråga om den nya hovrättens organisation synes kunna anstå till nästkommande års riksdag, då stat för hovrätten bör antagas. Jag beräknar emellertid, såsom av det förut anförda framgår, att vid hovrätten för Övre Norrland skola knytas en president, fem hovrättsråd, en sekreterare, två fiskaler, två fiskalsaspiranter och ett kansli-bitråde jämte erforderlig vakt- och skrivpersonal. Flertalet av dessa befattningar kunna överföras från Svea hovrätt till den nya hovrätten. President-, sekreterare- och expeditionsvaktstjänsterna liksom den ena fiskalsaspirantbefattningen äro emellertid nya befattningar utan motsvarighet i sådana som till följd av den nya hovrättens utbrytning kunna indragas i Svea hovrätt.

Av en i ärendet upprättad tablå, vilken såsom *bilaga* torde få fogas vid detta protokoll, framgå dels de beräknade årliga staterna för den nya hovrätten, dels av sistnämnda hovrätts inrättande föranledda minskningar i Svea

hovrätts stater, dels ock av samma anledning uppkommande ändringar i sammanlagda staterna för rikets hovrätter. Tabblån utvisar att frånsett dyrtidstillägg sammanlagda kostnaden för avlöning till den nya hovrättens personal uppgår till 121,754 kronor, varemot svarar en minskning i Svea hovrätts stat med 83,488 kronor. Nettoökningen för samtliga rikets hovrätter utgör 38,266 kronor. Omkostnaderna för den nya hovrätten uppgå till 9,500 kronor, varemot svarar en minskning för Svea hovrätt å 1,500 kronor. Nettoökningen blir sålunda 8,000 kronor.

Statsverkets engångskostnader för den nya hovrättens inrättande utgöra tillhoppa 29,000 kronor.

För budgetåret 1935/1936 ifrågasattes icke något anslag för upprättandet av hovrätten för Övre Norrland. Då hovrätten emellertid synes böra träda i verksamhet under budgetåret 1936/1937, är det av vikt att redan i år förberedande åtgärder vidtagas för den nya organisationens genomförande. Därest det av stadsfullmäktige i Umeå lämnade anbud beträffande iordningsställandet av lokaler finnes böra antagas, är det jämväl angeläget att erforderliga byggnadsarbeten snarast igångsättas.»

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande under budgetåret 1936/1937 av en hovrätt för Övre Norrland i Umeå.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Bilaga.

Jämförelsetablå.

Hovrätten för Övre Norrland Förläggningssort: Umeå Ortsgrupp: F			Minskning i Svea hovrätts stat Ortsgrupp: G		Ändring i sam- manlagda sta- terna för rikets hovrätter	
Kostnadens natur		Belopp	Kostnadens natur	Belopp	Ökning	Minsk- ning
<i>Avlöningar:</i>	<i>Löne- grad</i>					
1 president	A 3	16,230	—	—	16,230	—
5 hovrättsråd	B 30	56,400	5 hovrättsråd . . .	157,600	—	1,200
1 sekreterare o. advokatfiskal .	B 26	9,450	—	—	9,450	—
2 fiskaler	B 22	15,312	2 extra fiskaler . .	12,840	2,472	—
1 kanslibitråde	B 7	3,123	1 kanslibitråde . . .	3,243	—	120
1 expeditionsvakt	B 5	2,982	—	—	2,982	—
1 kontorsbiträde	B 4	2,685	1 kontorsbiträde . .	2,787	—	102
Provisoriskt dyrortstillägg . . .	—	—	Provisoriskt dyrorts- tillägg	1,842	—	1,842
12 kallortstillägg à 60 kronor .	—	720	—	—	720	—
Extra ledamöter	—	5,000	—	—	5,000	—
2 fiskalsaspiranter	—	5,352	1 fiskalsaspirant . .	2,676	2,676	—
Renskrivningskostnad	—	500	Renskrivningskostnad	500	—	—
Extra arbetskraft	—	1,000	—	—	1,000	—
1 ordförandearvode	—	2,000	1 ordförandearvode .	1,500	500	—
1 vice ordförandearvode	—	1,000	1 vice ordförandear- vode	500	500	—
Summa kronor		121,754		83,488	41,530	3,264
				Nettoökning: 38,266 kronor		
<i>Omkostnader:</i>						
Resekostnad		1,000	Resekostnad	500	500	—
Expenser		8,500	Expenser	1,000	7,500	—
Summa kronor		9,500		1,500	8,000	—
				Nettoökning: 8,000 kronor		

¹ Därast fem extra ledamotsbefattningar skola överföras till hovrätten för Övre Norrland och i samband därmed ombildas till lika många hovrättsrådsämbeten blir minskningen i Svea hovrätts stat endast 45,810 kronor.